

תיאור חטיבה אישית "בר אילן (ברלין) מאיר שסימולה PA/01

קוד (סימול)	PA/01
שם החטיבה	בר אילן (ברלין), מאיר
תאריכים	מחזור א': תרס"ג – תש"ט, 1903 - 1949 מחזור ב': תרפ"ט- תש"ט 1929-1949 מחזור ג': תשמ"ב - תשנ"ה, 1982 - 1995 החטיבה כולה: תרס"ג- תש"ט, 1903 - 1949
רמת התיאור	חטיבה
היקף כמותי	מחזור א': 20 מיכלים מחזור ב': 10 מיכלים מחזור ג': 4 קופסאות נספחים: 1 מיכל עיתונות סך הכל: 35 מיכלים
סוג החומר	תיקי מסמכים, קטעי עיתונות
יוצר החומר	הרב מאיר בר אילן (ברלין)
סקירה היסטורית אדמיניסטרטיבית	<p>הרב מאיר בר-אילן (ברלין) נולד בתאריך ה' באייר תר"מ (16 באפריל 1880) ונפטר בתאריך י"ט בניסן ה'תש"ט (18 באפריל.. 1949). היה רב, מחבר ועסקן ציוני מראשי ומנהיגי תנועת המזרחי. מייסד עיתון "הצופה".</p> <p>הרב מאיר ברלין נולד ב- 1880 בעיירה וולוז'ין בפלך מינסק שבתחום המושב של האימפריה הרוסית (כיום בבלארוס). כבן זקונים לאביו הנצי"ב מוולוז'ין שכיהן כראש ישיבת וולוז'ין הנודעת, בה גם למד עד גיל 14 כשהתייתם מאביו. לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת טלז אצל הרב אליעזר גורדון ומאוחר יותר גם אצל רבי חיים מבריסק (הרב סולוביצ'יק), חתן אחותו מאביו, ואצל הרב יחיאל מיכל אפשטיין, סבו מצד אמו. לדברי הרב יהודה לייב מימון שהיה תלמידו של סבו, היה הרב אפשטיין הגורם שהשפיע על ברלין הצעיר להתקרב לציונות. בשנת ה'תרס"ב נשא לאישה את ביילה, בתו של ר' טוביה רבינוביץ.</p> <p>בשנת 1905 כיהן כציר בקונגרס הציוני השביעי בבאזל כצירם של הציונים באושמינה שברוסיה, ובכך החל את התקרבותו לציונות בכלל ולתנועת "המזרחי" בפרט. בהמשך עבר לברלין. שם יסד וערך את העיתון "העברי" ששימש כבמה לרעיונות הזרם הציוני-דתי. בזכות פעלו בעיתון יצא לו מוניטין כבעל מחשבה ודעה ברורה, כעיתונאי מוכשר וכמארגן מעולה.</p> <p>בשנת 1912 מונה למזכיר המזרחי העולמי, תפקיד שממנו פרש בעקבות מלחמת העולם הראשונה שאילצה אותו להגר לארצות הברית שם שימש כיו"ר הסתדרות המזרחי.</p> <p>בשנת 1914 הקים את הסניף האמריקני של המזרחי, ובשנים 1915–1926 כיהן כנשיא המזרחי בארצות הברית ועמד בראש ישיבת רבי יצחק אלחנן (לימים "ישיבה יוניברסיטי"). כמו כן, היה מעורב בהקמת "נשי המזרחי"-לימים "נשי אמי"ת".</p> <p>בשנת ה'תרע"א (1911) קיבל הצעה לכהן ברבנות פתח תקוה, והתייעץ עם הרב אברהם יצחק הכהן קוק אם לקבל את ההצעה.</p> <p>מיד לאחר סיומה של מלחמת העולם הראשונה התחיל לחשוב על עלייה לארץ ישראל. הרב ברלין הבין היטב שנקודת הכובד בתנועת התחייה עוברת לחזית ההגשמה בארץ ישראל. הוא היה בין המעטים שבין המנהיגים הציוניים בימים</p>

<p>הם, שהיו משוכנעים בחובת העלייה. כשנגמרה המלחמה, ונפתחו דרכי אירופה החל נודד על פני הקהילות במדינות השונות לשם ארגון עבודת המזרחי ועידוד העלייה. בשנת ה'תרפ"ד (1924) ערך את ביקורו הראשון בארץ ישראל, ובשנת ה'תרפ"ו (1926) עלה לארץ והתיישב בירושלים, שם שימש בשורה של תפקידים מרכזיים: מזכיר המזרחי העולמי, ראש הוועד הפועל הציוני וחבר במועצת המדינה הזמנית. בשנים 1942-1944 כיהן כיו"ר משותף של הקרן הקיימת לישראל.</p> <p>בשנת 1946 לאחר השבת השחורה נקבעה הנהלה זמנית של הסוכנות בארץ שבה כיהן בר-אילן יחד עם לוי אשכול וזלמן שזר.</p> <p>הרב ברלין והרב יהודה ליב מימון היו שניהם מנהיגי תנועת המזרחי בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, והיו חלוקים ביניהם במגוון נושאים, דבר שגרם לחיכוכים רבים בתנועת המזרחי.</p> <p>נפטר בי"ט בניסן תש"ט (1949) ונקבר בבית הקברות סנהדריה. עד יומו האחרון היה פעיל בפעילות ציבורית, ושעות ספורות לפני פטירתו עוד נשא בבית העם שבירושלים נאום אחרון על כך שאין להפריד את ירושלים מגוף המדינה.</p> <p>מאיר בר-אילן נולד בשם ברלין, אך בבגרותו כאשר הכיר את משה בר-אילן עברת את שם משפחתו בעקבותיו פעילותו הספרותית של בר-אילן הייתה רחבת היקף: עריכת העיתון "הצופה" במשך שנים רבות, עריכת האנציקלופדיה התלמודית וכתובת מספר ספרים, בהם הספרים "מוולוז'ין עד ירושלים" ו"רבן של ישראל" – ספר ביוגרפי על אביו הנצי"ב.</p> <p>מבחינה פוליטית, השתייך הרב בר-אילן לזרם הימני יותר במפה הפוליטית. התנגד ל"תוכנית אוגנדה" שהועלתה בקונגרס הציוני השישי, הוביל את המאבק בספר הלבן והיה ממתנגדיהם המרים ביותר של הבריטים.</p> <p>תנועת המפד"ל שהוקמה בשנת 1956, ואיחדה לתוכה את הסתדרות המזרחי, שאבה ממנו ומדרכו את השראתה. (המידע נלקח מתוך ויקיפדיה, מהדף על הרב מאיר בר אילן</p> <p>https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%90%D7%99%D7%A8-%D7%91%D7%A8-%D7%90%D7%99%D7%9C%D7%9F#cite_ref-2 אוחר בתאריך 14.7.2016.</p>	
<p>התכתבות עם אנשים שונים, קטעי עיתונות, טיוטה לספרו "מוולוז'ין עד ירושלים, טיוטות ונקודות לנאומים, מסמכים אישיים.</p>	תכולה
<p>לא צפוי גידול</p>	המשך גידול צפוי
<p>החטיבה מסודרת בשלושה מחזורים. מרבית החומר מסודר במחזור א' לפי שנות ההתכתבות.</p> <p>במחזור ב' השלמה להתכתבות הקיימת במחזור א' ונושאים שונים: תעודות אישיות בעברית ובלועזית, תמונות, זיכרונות וטייטה לספר "רבן של ישראל", חידושי תורה על מסכתות בש"ס, מאמרים, ערכים לאנציקלופדיה התלמודית, כתב העת "העברי", כתב העת "התור". עיתונות עברית ולועזית עליו וחברות זיכרון. הנצחה.</p> <p>במחזור ג' מקורות וראשי פרקים לנאומים ודרשות.</p>	שיטת ארגון החומר
<p>רשימת תיקים ומפתח נושאים</p>	עזרי איתור
<p>מתכונת ISAD-G וכללי ארכיון המכון</p>	חוקים או כללים

<p><u>הרב מאיר בר אילן (ברלין) : עשרים שנה לפטירתו, י"ט בניסן תשכ"ט, ירושלים : הנהלת ההסתדרות הציונית. תשכ"ט.</u> <u>אריגור י', אילן ונפו : לתולדותיו של רבי מאיר בר-אילן, ירושלים : מוסד הרב קוק שעל יד המזרחי העולמי, תשי"ב.</u> <u>ביסטריצקי [=אגמון] נ', תורה ובנין : לזכר הרב מאיר בר אילן, ירושלים : הקרן הקיימת לישראל, תשי"י.</u> <u>בר אילן מ', כתבי רבי מאיר בר אילן, ירושלים : מוסד הרב קוק, תשי"י.</u> <u>בר אילן מ', מוולוז'ין עד ירושלים - הרב מאיר בר-אילן (ברלין), ישעיהו ברנשטיין ויוסף תירוש [עורכים], תל אביב : הוועדה להוצאת כתבי הרב מאיר בר-אילן, תשל"א.</u> <u>הורנשטיין מ', זכרון מאיר, (ירושלים) : (מרן) , [תשי"י].</u> <u>יצחקי ע', הרב מאיר בר-אילן : מנהיגה של הציונות הדתית בארץ ישראל, 1949-1926, חיבור לקבלת תואר דוקטור, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, תשע"ה 2014.</u> <u>סטריקובסקי א' [עורך], הרב מאיר בר אילן : ממנהיגי הציונות : הגיונות, אמרות, שרטוטים, [ירושלים] : משרד החינוך, התרבות והספורט, מינהל התרבות, האגף לתרבות תורנית, תש"ס 1999.</u> <u>קרונה מ', הרב מאיר בר אילן, ירושלים : המדור הדתי במחלקה לענייני הנוער והחלוץ של ההסתדרות הציונית, תשי"ד.</u> <u>שמש ד', הרב מאיר בר אילן : דמותו של מנהיג : חמישים שנה לפטירתו, ירושלים : משרד החינוך התרבות והספורט, מינהל החינוך הדתי, תשנ"ט.</u> <u>רבי מאיר בר אילן : עשר שנים לפטירתו, ירושלים : הלשכה הראשית של הקרן הקיימת לישראל, תשי"ט.</u> <u>הרב מאיר בר אילן (ברלין) : עשרים שנה לפטירתו, י"ט בניסן תשכ"ט, ירושלים : הנהלת ההסתדרות הציונית, [תשכ"ט].</u></p>	<p>ספרות רלוונטית</p>
<p>הפועל המזרחי בארץ ישראל (סימול החטיבה 001) סיעת המפד"ל בכנסת (סימול החטיבה 003) המרכז העולמי של המזרחי (סימול החטיבה 006) הברית העולמית של צעירי החלוץ והפועל המזרחי (סימול החטיבה 007) השואה ושארית הפליטה (סימול החטיבה 008) ההסתדרות הציונית העולמית והמזרחי (סימול החטיבה 012) אמונה (סימול החטיבה 016) איגוד המושבים של הפועל המזרחי בישראל (סימול החטיבה 020) משרד הדתות - קטעי עיתונות (סימול החטיבה 024) המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב (סימול החטיבה 025) מדרשיית נעם- פרדס חנה (סימול החטיבה 028) ביז'נסקי בזק בצלאל (סימול החטיבה PA/03) ברנשטיין, ישעיה (סימול החטיבה PA/04) גרדי, נתן (סימול החטיבה PA/05) גרינברג, יעקב אהרון (סימול החטיבה PA/06) הרב טכורש, כתריאל פישל (סימול החטיבה PA/08) עמינוח, נחמיה צבי (סימול החטיבה PA/11) ורדי יצחק (סימול החטיבה PA/13) קורץ, משה אריה (סימול החטיבה PA/15) דר' ורהפטיג, זרח (סימול החטיבה PA/16)</p>	<p>חטיבות קשורות</p>

ראיונות (סימול החטיבה AV/1)	
	הערות
14.7.2016	תאריך התיאור